

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فیش منبر

مولود پر برکت

کانال فیش منبر در ایستا

<https://eitaa.com/fishemenbar>

سایت طلبه یار = <http://www.talabeyar.ir>

فهرست مطالب

۳ امام جواد علیه السلام در یک نگاه ^(۱)
۳ مراسم ولادت
۴ امام جواد علیه السلام از دیدگاه دیگران
۵ مولود با برکت
۷ سم پاشیها
۸ مناظرات با برکت
۹ سخنان با برکت

امام جواد علیه السلام در یک نگاه^(۱)

گشود، و شهر مدینه و عالم را با نور خویش روشن نمود.

پدر بزرگوارش حضرت رضا علیه السلام و مادر ارجمندش بانوی مصری تباری به نام «سبیکه» است که از خاندان «ماریه قبطیه»، همسر پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله، به شمار می رود؛ بانویی که از نظر فضائل اخلاقی، در درجه والایی از انسانیت قرار داشت و برترین زنان زمان خود بود؛ به طوری که امام رضا علیه السلام از او به عنوان بانویی منزّه و پاکدامن و با فضیلت یاد می کرد. «ریحانه» و «خیزران» از دیگر نامهای مادر امام جواد علیه السلام است.

حضرت در مجموع دوران امامت خود با دو خلیفه عباسی، یعنی مأمون (۱۹۳ - ۲۱۸) و معتصم (۲۱۸ - ۲۲۷) معاصر بوده است^(۲).

مراسم ولادت

حضرت رضا علیه السلام پیشاپیش خبر ولادت فرزندش امام جواد علیه السلام را به اطرافیان داده بود، از جمله: شبی خواهرش حکیمه خاتون را احضار نمود و فرمود: «ای حکیمه! امشب فرزند با برکت خیزران متولد می شود که تو باید در نزد او حاضر باشی.» آن گاه فرمود: «فَإِذَا هِيَ وَوَلَدَتْ فَالْزِمِيهَا سَبْعَةَ أَيَّامٍ؛^(۳) هرگاه او (خیزران) زایمان نمود، هفت روز همراه او باش.»

حکیمه خاتون می گوید: پاسی از شب گذشت تا اینکه نوزاد رضا علیه السلام در حالی که پرده نازک نورانی بر او پوشیده بود، به دنیا آمد و

نوری از او ساطع بود که تمام حجره را روشن نمود؛ به گونه ای که از نور چراغ بی نیاز شدیم. آن نوزاد نورانی را در دامن خود گذاشتم و پرده را از خورشید جمالش کنار زدم^(۴). حکیمه اضافه می کند: در لحظه ای که امام جواد به دنیا آمد، فرمود: «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ^(۵)؛ گواهی می دهم که خدایی غیر از خدای یگانه نیست، و به راستی محمد صلی الله علیه و آله رسول خدا است».

و در روز سوم ولادتش وقتی عطسه کرد، فرمود: «الْحَمْدُ لِلَّهِ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى الْأَيْمَةِ الرَّاشِدِينَ^(۶)؛ ستایش مخصوص خداست و درود خدا بر محمد و امامان هدایتگر باد».

حکیمه وقتی این جملات را از امام جواد علیه السلام شنید با شتاب نزد امام رضا علیه السلام رفت و عرض کرد از این طفل عجایی دیدم. حضرت فرمود: آن عجایب چیست؟ حکیمه جملات لحظه ولادت و هنگام عطسه حضرت را بیان نمود. حضرت رضا فرمود: «يَا حَكِيمَةُ، مَا تَرَوْنَ مِنْ عَجَائِبِهِ أَكْثَرَ^(۷)؛ ای حکیمه! [در آینده] عجایب بیشتری از او خواهید دید».

امام جواد علیه السلام از دیدگاه دیگران

امحمد بن طلحه شافعی (م - ۱۵۲ هـ) می گوید: «وَإِنْ كَانَ صَغِيرَ السِّنِّ فَهُوَ كَبِيرُ الْقَدْرِ رَفِيعُ الذِّكْرِ^(۸)؛ هرچند او (امام جواد) سن کمی داشت، ولی بزرگ مقدار و بلند آوازه بود».

۲. ابن حجر میثمی می گوید: «مأمون او را به دامادی انتخاب کرد، زیرا با وجود کمی سن از نظر علم و آگاهی و حلم بر همه دانشمندان برتری داشته است. ۹»

مولود با برکت

در خانواده امام هشتم، و محافل شیعیان، از حضرت جواد علیه السلام به عنوان مولودی با برکت یاد می شد و این شهرت نیز ریشه در کلام خود امام هشتم علیه السلام دارد که بارها این مسئله را یادآوری نموده اند که به نمونه هایی اشاره می شود:

« ۱. ابویحیای صنعانی» می گوید: روزی در محضر امام رضا علیه السلام بودم، فرزندش ابوجعفر را که خردسال بود آوردند: حضرت فرمود: «هَذَا الْمَوْلُودُ الَّذِي لَمْ يُوَلَدْ مُوَلُودٌ اَعْظَمُ بَرَكَهً عَلَى شِيعَتِنَا مِنْهُ»^(۱۱)؛ این مولودی است که با برکت تر از او برای شیعیان ما زاده نشده است.»

« ۲. ابن اسباط» و «عبّاد بن اسماعیل» می گویند: خدمت امام رضا علیه السلام بودیم که ابوجعفر امام جواد علیه السلام را آوردند، عرض کردیم: این همان مولود پر خیر و برکت است؟ حضرت فرمود: «بله! این همان مولودی است که در اسلام با برکت تر از او زاده نشده است»^(۱۲).

نشده است»^(۱۳).

انکار می کردند.

گواه و شاهد این تحلیل، اعتراض «حسین بن قیاما واسطی» به امام در این مورد و پاسخ آن حضرت است. «ابن قیاما» که از سران واقفیه بوده است، طی نامه ای امام رضا علیه السلام را متهم به عقیمی کرد و نوشت: چگونه ممکن است امام باشی، در صورتی که فرزند نداری!

حضرت در پاسخ نوشت: «از کجا می دانی که من دارای فرزندی نخواهم بود؟» در ادامه فرمود: «وَاللَّهِ لَا تَمُضِي الْإِيَّامُ وَاللَّيَالِي حَتَّى يَرْزُقَنِي اللَّهُ وَلَدًا ذَكَرًا يَفْرُقُ بِهِ بَيْنَ الْحَقِّ وَالْبَاطِلِ^(۱۵)؛ به خدا سوگند! بیش از چند روز و شب نمی گذرد که خداوند فرزند پسری روزی من می گرداند که به وسیله او بین حق و باطل جدایی می افتد.»

این سم پاشی تبلیغی از طرف واقفیه، منحصر به یک مورد نبوده است، بلکه به مناسبت‌های مختلف و موارد متعدد و گوناگون تکرار می شده است و امام هشتم علیه السلام نیز به آنان جواب می داده، از جمله فرموده است: «وَاللَّهِ لَا تَمُضِي الْإِيَّامُ وَاللَّيَالِي، حَتَّى يُوَلِّدَ ذَكَرًا مِنْ صُلْبِي يَفْرُقُ مِثْلَ مَقَامِي يُخَيِّبُ الْحَقَّ وَيُضِلُّ الْبَاطِلَ^(۱۶)؛ به خدا سوگند! شب و روزهایی نخواهند گذشت مگر آنکه فرزندی از نسل من به دنیا می آید و جای من قرار گرفته، حق را زنده و باطل را نابود می کند.»

به این جهت، امام هشتم علیه السلام و شیعیان سخت در فشار دشمنان قرار داشتند تا آن روزی که حضرت جواد علیه السلام پا به دنیا گذاشت و با نور وجودش به تمام سم پاشیها و تبلیغها خاتمه داد، و پیش بینیهای پدر بزرگوارش نیز به وقوع پیوست، و موضع امام هشتم

علیه السلام و شیعیان که از این نظر در تنگنا بودند، تقویت گردید و وجهه تشیع بالا رفت^(۱۷)». و جانشین خود قرار دادم.»

سم پاشیها

وسوسه ها و سم پاشیهای مخالفان خاندان امامت و واقفیه درباره حضرت رضا علیه السلام و امام جواد علیه السلام به حدّی بود که حتی پس از ولادت حضرت جواد علیه السلام که همه مخصوصا واقفیه خلع سلاح شده بودند گروهی از خویشان آن حضرت را وادار نمودند که ادعا کنند حضرت جواد علیه السلام فرزند علی بن موسی علیهما السلام نیست!

آنان در این تهمت ناجوانمردانه و دور از اسلام، شبهه عوام فریبانه عدم شباهت میان پدر و فرزند را از نظر رنگ مطرح نمودند، و گندمگونی صورت حضرت جواد علیه السلام را بهانه قرار داده، گفتند: در میان ما، امام گندمگون وجود نداشته است. حضرت رضا علیه السلام فرمود: «هُوَ ابْنِي؛ او فرزند من است.» آنان [بر خلاف واقع] گفتند: پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله با قیافه شناسی داوری کرده است، باید بین ما و تو قیافه شناسان داوری کنند! حضرت (ناگزیر) فرمود: شما در پی آنان بفرستید، ولی من این کار را نمی کنم، اما به آنان نگویید برای چه دعوتشان کرده اید.

یک روز بر اساس قرار قبلی، عموها، برادران و خواهران حضرت رضا علیه السلام در باغی نشسته و آن حضرت در حالی که جامه ای گشاده و پشمین بر تن و کلاهی بر سر و بیلی بر دوش داشت، در میان باغ به

بیل زدن مشغول شد؛ گویی که باغبان است و ارتباطی با حاضران ندارد.

آن گاه حضرت جواد علیه السلام را حاضر کردند و از قیافه شناسان درخواست نمودند که پدر وی را از میان آن جمع شناسایی کنند، آنان به اتفاق گفتند: پدر این کودک در این جمع حضور ندارد؛ اما این شخص، عموی پدرش و این عموی خود او و این هم عمه اوست. اگر پدرش نیز در اینجا باشد، باید آن شخصی که در میان باغ بیل بر دوش گذاشته است، باشد؛ زیر ساق پاهای این دو به یک گونه است!

در این وقت امام رضا علیه السلام به جمع آنان پیوست، قیافه شناسان به اتفاق گفتند: پدر او، این است. در این هنگام، علی بن جعفر از جا برخاست و بر لبهای حضرت جواد علیه السلام بوسه زد و آب دهان حضرت را مکید و عرض کرد: «أَشْهَدُ أَنَّكَ إِمَامِي»^(۱۹)؛ گواهی می دهم که تو امام من [بعد از پدرت] هستی.»

بدین ترتیب، با وجود با برکت حضرت جواد علیه السلام این توطئه مخالفان امامت نیز منجر به شکست شد.

مناظرات با برکت

از آنجا که امام جواد علیه السلام نخستین امامی بود که در خردسالی به منصب امامت رسید^(۲۰)، حضرت مناظرات و گفتگوهای داشته است که برخی از آنها بسیار مهم و مفید بوده است. راز وجودی این مناظرات این بود که از یک طرف امامت او به خاطر کمی سن برای بسیاری از شیعیان کاملاً ثابت نشده بود (هرچند بزرگان و آگاهان شیعه در

امامت او هیچ تردیدی نداشتند؛ از اینرو، برای اطمینان خاطر و به عنوان آزمایش سؤالات فراوانی از آن حضرت می کردند.

و از طرف دیگر، در آن دوران، قدرت «معتزله» افزایش یافت و مکتب اعتزال (افراطی گری در بهره وری از عقل) رونق یافته بود و حکومت وقت نیز از آنان پشتیبانی می کرد. از طرف این گروه سؤالات عقلی دشواری مطرح می شد تا به پندار خامشان، حضرت را در میدان رقابت علمی شکست دهند.^(۲۱)

شده بود که خردسالی مانع منصب امامت نمی شود.

مناظره او با یحیی بن اکثم و اثبات حقانیت حضرت، و ناتوانی یحیی، و مناظره او با ابن ابی داود، و قاضی القضاة و غلبه حضرت بر آنها از این نمونه مناظرات است.^(۲۲)

می گردد.

در این زمان نیز یکی از حربه های دشمن همین است. ما باید با پای فشردن بر حق، از این دسیسه نترسیم و معتقد باشیم که با ماندن ما بر صراط حق، افتراهای دشمن نیز رنگ خود را خواهد باخت.

سخنان با برکت

حسن ختام مقال را با برخی سخنان زیبا و با برکت آن حضرت زینت می دهیم.

۱. اسه عمل نیک: حضرت فرمود: «ثَلَاثٌ مِنْ عَمَلِ الْأَبْرَارِ: إِقَامَةُ الْفَرَائِضِ وَاجْتِنَابُ الْمَحَارِمِ وَاحْتِرَاسُ مِنَ الْغَفْلَةِ فِي الدِّينِ»^(۲۳)؛ سه [چیز] از اعمال نیک انسان شمرده می شود: برپایی (انجام) واجبات، دوری از محرمات، دوری و پرهیز از غفلت در دین.»

۲. سه نیازمندی مؤمن: امام جواد علیه السلام فرمود: «الْمُؤْمِنُ يَحْتَاجُ إِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ تَوْفِيقٍ مِنَ اللَّهِ وَوَاعِظٍ مِنْ نَفْسِهِ وَقَبُولٍ مِنْ يَنْصَحُهُ»^(۲۴)؛ مؤمن به سه چیز نیازمند است: توفیقی از خداوند، واعظی از درون، و پذیرش نصیحت از دیگران.»

۳. سه راه جذب دیگران: حضرت جواد علیه السلام فرمود: «ثَلَاثٌ خِصَالٌ تَجْتَلِبُ بِهِنَّ الْمَحَبَّةُ: الْإِنصَافُ فِي الْمُعَاشِرَةِ وَالْمُوَاسَاةُ فِي الشَّدَّةِ وَالْإِنْطَوَاعَ وَالرُّجُوعَ عَلَى قَلْبِ سَلِيمٍ»^(۲۵)؛ با سه چیز می توانی جلب محبت دیگران کنی: انصاف داشتن در برخوردها، همدردی با دیگران در سختیها و راحتیها، و داشتن قلب سلیم.»

۴. نشانه کمال ایمان: حضرت فرمود: «أَزْبَعُ مَنْ كُنَّ فِيهِ إِسْتِكْمَالُ الْإِيمَانِ؛ مَنْ أَعْطَى اللَّهُ وَمَنَعَ فِي اللَّهِ وَأَحَبَّ اللَّهُ وَأَبْغَضَ فِيهِ»^(۲۶)؛ چهار چیز در هر کس باشد، ایمانش کامل شده است: کسی که برای خدا عطا (و انفاق) کند و در راه خدا منع کند، و برای خدا دوست بدارد و در راه خدا بغض بورزد.»

٢. ر.ك: اعلام الورى، طبرسى، تهران، دارالكتب الاسلاميه، چاپ سوم، ص ٣٤٤؛ منتهى الامال، شيخ عباس قمى، كتابفروشى اسلاميه، ج ١، ص ٢١٧؛ الارشاد، شيخ مفيد، قم، مكتبة بصيرتى، ص ٣١٦.

٣. منتهى الامال، ج ١، ص ٢١٨؛ و نیز ر.ك: اعلام الهدايه، المجمع الهاشمى لاهل البيت، چاپ اول، ج ١١، ص ٢٨.

٤. منتهى الامال، ص ٢١٨.

٥. اعلام الهدايه، ص ٢٨.

٦. همان.

٧. همان، ج ١١، ص ٢٨ و ر.ك: مستدرک العوالم، ج ٢٣، ص ١٥١ - ١٥٢.

٨. مطالب السؤل، ص ٢٣٩؛ فصول المهمه، ص ٢٥٢.

٩. الصواعق المحرقة، ص ٢٠٥.

١٠. تذكرة الخواص، ص ٣٥٨ - ٣٥٩.

١١. اصول كافى، ج ١، ص ٣٢١؛ الارشاد، شيخ مفيد، ص ٣١٩؛ اعلام الورى، طبرسى، ص ٣٤٧؛ كشف الغمه، اربلى، ج ٣، ص ١٤٣.

١٢. بحار الانوار، ج ٥٠، ص ٢٠.

١٣. افروع كافى، دارالكتب الاسلاميه، ج ٦، ص ٣٦١؛ الامام الجواد من المهد الى اللحد، سيد كاظم قزوینى، مؤسسه البلاغ، ص ٣٣٧.

١٤. ر.ك: صحيح مسلم، ج ٦، ص ٣؛ ينابيع الموده، سليمان بلخى، ص ٤٤٦ و ر.ك: الملل و النحل، جعفر سبحانى، ج ٦، ص ٥٨ - ٦١.

١٥. اصول كافى، مكتبة الصدوق، ج ١، ص ٣٢٠؛ الارشاد، ج ٢، ص ٢٧٧؛ كشف الغمه، ص ١٤٢.

۱۶. ارجال کشی، ص ۴۶۳؛ کشف الغمه، ص ۱۴۲ و ر.ک: سیره پیشوایان، مهدی پیشوایی، ص ۵۳۱ - ۵۳۲.

۱۷. ر.ک: الامام الجواد من المهد الى اللحد، سیدکاظم قزوینی، چاپ اول، ص ۳۳۷؛ سیره پیشوایان، ص ۵۳۲.

۱۸. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۲۱؛ اعلام الهدایه، ج ۱، ص ۲۰.

۱۹. اصول کافی، کلینی، مکتبه الصدوق، ج ۱، ص ۳۲۲؛ سیره پیشوایان، ص ۵۳۳ - ۵۳۴.

۲۰. بعد از امام جواد علیه السلام فرزندش امام هادی علیه السلام و بعد از او امام زمان علیه السلام نیز در کودکی به این منصب نائل شده اند.

۲۱. ر.ک: سیره پیشوایان، ص ۵۳۴ - ۵۳۵.

۲۲. ر.ک: الاحتجاج، طبرسی، مطبعة المرتضویه، ص ۱۳۵ - ۲۴۵.

۲۳. بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۸۱.

۲۴. همان، ج ۷۵، ص ۳۵۸.

۲۵. همان، ج ۷۵، ص ۸۲؛ کشف الغمه، ج ۲، ص ۳۴۹.

۲۶. همان، ج ۷۵، ص ۸۱.

مجله مبلغان شهریور ۱۳۸۳، شماره ۵۷